

POLICYSOLUTIONS

Beszorulva: a baloldal a Fidesz és a Jobbik földrajzi szorításában

A 2014-es országgyűlési választások eredményeinek mélyelemzése
a baloldali ellenzék szemszögéből

2014. július

Vezetői összefoglaló

A 2014-es országgyűlési választások után olyan gyors egymásutánban következtek az európai parlamenti választások, az MSZP elnökcseréje és az előkészületek az önkormányzati választásokra, hogy elmaradt az április választás eredményének mélyelemzése a közéletben. Ennek nyilván oka a Fidesz egyértelmű és elsöprő győzelme is, ugyanakkor álláspontunk szerint az eredmények részletes elemzése mindennek ellenére hozzájárulhat ahhoz, hogy a baloldal meghatározza a következő négy évének stratégiáját. **Az alábbi tanulmányban ezért a 2014-es országgyűlési választások egyéni választókerületi eredményeinek elemzése révén kívánjuk részletekbe menően, adatokra és számokra alapozva bemutatni a magyar baloldal helyzetét.**

A tanulmány a választási eredmények elemzése során az egyéni választókerületek (EVK-k) megoszlására összpontosított, mivel feltételezésünk szerint Magyarországon nem lehet parlamenti többségre szert tenni azok többségének megnyerése nélkül. **Azaz a baloldalnak a választási győzelemhez nem elegendő a Fideszt a listás szavazatok tekintetében legyőzni. Meg kell nyernie az egyéni választókerületek többségét is, és elsősorban ez utóbbira kell koncentrálnia a következő négy évben.**

Két típusú forgatókönyv létezik a baloldal győzelmére. Az egyik, amelyre a baloldal elmúlt évekbeli stratégiai alapvetések alapulni látszottak, a Fidesz teljes összeomlását és egy elsöprő baloldali fölényt feltételeztek. Erre elvileg mindig van esély – a Fidesz is így győzött 2010-ben – de a baloldalnak nem lesz sok köze ennek bekövetkeztéhez. **Ez nem stratégia, hanem fatalizmus.**

A másik scenárió szerint **a baloldal felismeri, hogy az új választási rendszerben sokkal többet ér egy szavazat egy olyan helyen, ahol a szavazattal egyéni mandátumot tud nyerni egy párt, mint ott, ahol erre nincs esélye.** Az új választási rendszer zsenialitása ugyanis éppen abban rejlik, hogy azt sugallja a választók felé, hogy van jelentősége a listás szavazatnak, miközben viszonylag csekély a jelentőségük. **A baloldalnak nem (csak) listán kell népszerűbbnek lennie, mint a Fidesznek, hanem több választókerületet kell megnyernie – és ez lényeges stratégiai váltást kíván.**

A 2014-es országgyűlési választási eredmény választókerületekre történő lebontásában a leginkább feltűnő tényező nem a Fidesz ereje – bár az a 9 százalékpontos visszaesés (határon belül) után is imponáló – hanem **a Fidesz stabilitása. Szembetűnő, hogy a Fidesz 2014-es listás eredményei az egyéni választókerületek szintjén mennyire egyeznek a 2006-os eredményeivel. Az egyéni választókerületek vizsgálatánál jól látható, hogy azok kétharmadában (73-ban a 106-ból) 3 százalékpont alatt van a különbség a Fidesz 2006-os és 2014-es listás eredményei között, 95-ben öt**

százalékpont alatt, és mindössze háromban éri el a 6-7 százalékpontot. **Megyei szinten nem csak a 2006-os, hanem a 2002-es eredmény tekintetében is jelentős folytonosság észlelhető a Fidesz támogatottságában. Amióta a Fidesz 1998 és 2002 között konszolidálta pozícióját, mint a domináns jobboldali erő – a választásra jogosultak, illetve a választáson résztvevők körében bekövetkezett nagyszabású változások ellenére – stabilan tartja pozícióit az ország nagyobb részében. A Fidesz ereje ennek köszönhetően túlmutat azon, hogy jelenleg messze a legnagyobb párt: azt is okkal feltételezheti, hogy ha országosan el is veszti egyszer a legnagyobb párt státuszt, akkor is nagy valószínűséggel képes lesz több tucatnyi választókerületet megtartani, amelyeket legalább 2002 óta egyszer sem veszített el.**

Ennek következtében a baloldal mozgástere viszont szűk: a 2006-ban biztosan megnyert körzeteinek visszaszerzése nélkül nem tud labdába rúgni. A jelen elemzés ezért nem azt nézte, hogy mi történt a baloldallal 2010 óta, ami a teljes összeomlás szintje volt. Bár ez is érdekes, de ha nem tudjuk, hogy hova tartunk, akkor nem értelmezhető az eddig megtett út sem. A kérdés ehelyett az volt, hogy mi történt áprilisban az egyéni választókerületek szintjén a baloldal 2006-os eredményéhez viszonyítva? Hol sikerült ismét közelíteni a győzelmi szinthez, és főleg hol nem, és mit mond ez a baloldal esélyeiről általában?

A baloldal 2006-os biztos egyéni választókerületeinek megnyerése a minimálprogram, a szükséges szint. Az elégséges szinthez a 2006-os billegő körzeteinek nagy részét is hozni kell. A baloldal fő problémája jelenleg viszont éppen az, hogy a saját „biztos” körzeteiben nagyon felemásan erősödött meg 2014-ig.

Feltűnő, hogy annak a 40 egyéni választókerületnek, amelyben a baloldal eredménye 2014-ben leginkább megközelíti a 2006-os eredményét, majdnem a fele fideszes kerület volt 2006-ban, és alig több mint egyharmada volt csak baloldali akkor. Annak a kilenc valóban vidéki választókerületnek, amelyben a baloldal leginkább visszaerősödött a 2006-os szinthez képest, van egy politikailag igencsak releváns közös nevezője: kivétel nélkül mindegyik "csontfideszes". Azaz a 2006 és 2010 közötti összeomlás óta vidéken főleg a régi fideszes kerületekben erősödött a baloldal, a régi „szoci fellegvárakban” nemigen.

Ezzel szemben azonban azon 40 egyéni választókerület közül, amelyben a baloldal a legkevesebbet erősödött 2006-hoz viszonyítva, 29 választókerület egyértelműen régi baloldali és 4 régi billegő. A baloldal 2014-es legnagyobb kudarca, hogy ebben a „leggyengébb eredmények” kategóriában sokkal nagyobb a volt baloldali (és így okvetlenül megszerzendő) kerületek aránya, mint a 40 "legsikeresebb" választókerületben. Azaz, bár a baloldal joggal örülhet a budapesti és nagyvárosi megerősödésének,

ha a regionálisan egyoldalú növekedés tendenciája folytatódik, akkor kilátástalan a parlamenti többség.

Azon túl, hogy többnyire baloldaliak és vidékiek, van még két lényeges közös jellemzője azoknak az egyéni választókerületeknek, **ahol a baloldal a leginkább elmarad a korábbi erejétől: döntően kelet-magyarországiak és a Jobbik bástyái.** Azaz a baloldal masszív lemaradása a kelet-magyarországi vidéki körzetekben kevésbé a Fidesz térnyerésének, mint a Jobbik megjelenésének köszönhető. **A keleti fellegvárai visszaszerzése nélkül a baloldal nem fog tudni parlamenti többséget szerezni Magyarországon, és ezekben a választókerületekben a Jobbik a fő ellenfél,** mind a tekintetben, hogy jelenlegi szavazókat kell tőle elvenni, mind pedig a tekintetben, hogy meg kell akadályozni a Fideszről leváló szavazók Jobbikhoz történő átállását.

Ráadásul **a Fidesznek a Jobbik egy dupla védőhálót jelent.** Egyfelől **ha a kormánytól elforduló szavazók mintegy fele-fele arányban oszlanak meg két egymással szembenálló ellenzéki erő között, akkor a Fidesz jelenlegi pufferre az egyéni választókerületekben jóval többet ér.** Több egyéni választókerületben már 2014-ben is csak annak köszönhetően tudott nyerni a Fidesz, hogy egyik ellenzéki erő sem volt képes monopolizálni a Fidesz-ellen mozduló új szavazókat. Ha igaz a vélelmezés, miszerint a Jobbik szavazókat és parlamenti helyeket is elvesz a baloldal elől, akkor a jelentős támogatottsága ellenére a Jobbik sokkal inkább segítséget jelent a Fidesz szemszögéből, mint konkurenciát. **A „centrális erőter” hosszú távú fenntarthatósága jelentős mértékben múlik azon, hogy a Jobbik meg tud-e maradni közepes méretű pártnak és a Fidesz ennek révén tartósan meg tudja-e osztani az ellenzékét.** Ha mindez nem elég és a Fidesz mégis elvesztené a parlamenti többségét, akkor életbe lép a **Jobbik védőháló szerepének másik verziója mint koalíciós partner vagy egy fideszes kisebbségi kormány külső támogatója.**

Összességében tehát, **ha a baloldal nem lesz képes a hajdani keleti fellegváraiban az inkább jellemző harmadik, esetenként második helyről az elsőre kerülni, akkor a Fidesz összeomlása nélküli forгатókönyv mellett a parlamenti többséget csak több olyan kerület megnyerésével tudná elméletileg megvalósítani, ahol legalább 20 éve, 1994 óta nem vesztett az ún. polgári jobboldal.** Ennek minimális az esélye. **Azaz a következő időszakban Kelet-Magyarországon a Jobbik a baloldal fő stratégiai ellenfele, és nem a Fidesz.**

Győri Gábor

A szerző a Policy Solutions vezető elemzője

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	2
1. Bevezető.....	6
2. A választási földrajz primátusa	8
3. Fidesz: Erős bázis, előnyös földrajzi megoszlás.....	10
4. Baloldal: A vidék nélkül nincs esély	17
5. Jobbik:	
Nem csak ideológiai, hanem stratégiai kihívás is a baloldal számára	25
6. Összegzés	32
Függelék I.....	34
Függelék 2.....	36

I. Bevezető

A 2014-es országgyűlési választások után olyan gyors egymásutánban következtek az európai parlamenti választások, az MSZP elnökcseréje és az előkészületek az önkormányzati választásokra, hogy elmaradt az április választás eredményének mélyelemzése a közéletben. Ennek nyilván oka a Fidesz egyértelmű és elsöprő győzelem is, ugyanakkor álláspontunk szerint az eredmények részletes elemzése így is hozzájárulhat ahhoz, hogy a baloldal meghatározza a következő négy évének stratégiáját. **Az alábbi tanulmányban ezért a 2014-es országgyűlési választások egyéni választókerületi eredményeinek elemzése révén kívánjuk részletekbe menően, a számok nyelvét használva megvilágítani a magyar baloldal stratégiai helyzetét.**

A baloldal választási győzelmében reménykedőket látványosan rosszul érintette a 2014. áprilisi választási eredmény. **Egy ilyen négy év után nem számítottak arra, hogy a Fidesz ennyire erős marad, és a baloldali politikusok közül a színpalak mögött is sokan azt hitték, hogy ha nem is győzelem, de jóval kedvezőbb eredmény néz ki az ellenzéki összefogásnak.**

A számok ismeretében lehet az eredményt több szempontból értelmezni, **első pillantásra például optimizmusra adhat okot a baloldal számára, hogy a Fidesz és a Kormányváltók közötti különbség majdnem megfeleződött, 33,43 százalékponttól 17,34 százalékpontra csökkent** (legalábbis a határon belül), és különösen Budapesten látványosan megerősödött a baloldal.¹ Mindezt úgy, hogy a kormányoldal jelentősen beszűkítette az ellenzék mozgásterét például a választási rendszer saját érdekeinek megfelelő átalakításával vagy az ellenzék kampányának számos területen történő korlátozásával.

Ha az olló a következő években hasonló arányban zárulna, akkor ugyan jóval szorosabb eredménnyel lehetne számolni 2018-ban, de - részben a választás rendszer manipulációinak köszönhetően - a Fidesz egyértelműen győzne. Sokan az ellenzéki térfélen a Fidesz nagyobb mértékű összeomlásában reménykednek. Be is következhet. **Előfordulhatnak botrányok, egy újabb nemzetközi gazdasági válság vagy egyéb olyan külső vagy belső sokkok, amelyek folytán a kormánypárttól a legkeményebb magon kívül mindenki elfordul.** Kevesen gondolhatták volna például, hogy a 2006-ban még 43,21%-ot szerző MSZP négy éven belül, 2010-re 19,30%-ra fog visszaesni, alig pár százalékkal

---

¹ A tanulmányban használt összes adat a belföldi szavazati arányokra vonatkozik, kivéve, amikor külön jelöljük. A külhoniak 2018-as vagy későbbi szavazatainak száma egyelőre nehezen becsülhető és itt nem tudjuk modellezni ennek a hatásait, bár ezzel semmiképpen nem szeretnénk azt sugallni, hogy nem lesz potenciálisan igen jelentős, akár az egész választást eldöntő eredménye.

megelőzve a Jobbikot. **De ilyen inkább ritkán fordul elő, és az ellenzék önmagában nem képes ilyen arányú fordulatot előidézni**, hacsak nem tud nemzetközi válságot, gigantikus költségvetési hiányt és őszödi beszédet gyártani a kormánypártnak. Aki a reményeit az ellenoldal összeomlására építi, az külső tényezőkre bizza az eredményt. **Ez nem stratégia, hanem fatalizmus.** Fatalista szemmel nem rossz a 2014-es választási eredmény a baloldal szemszögéből. Stratégiai szempontból viszont több, a 25,6%-os listás eredményen túlmutató problémás elemet is rejt, a Fidesztől való nyilvánvaló lemaradáson kívül is.

„Aki a reményeit az ellenoldal összeomlására építi, az külső tényezőkre bizza az eredményt. Ez nem stratégia, hanem fatalizmus.”

Ugyanis ha nem omlik össze a Fidesz 2018-ig, akkor a baloldal 2014-es eredménye nem jobb, mint amilyenek elsőre tűnik, hanem jóval rosszabb. A Fidesz eredménye viszont jobb. **Ennek okai a baloldali szavazatok nagyon előnytelen földrajzi eloszlásában, és különösen a Jobbik megerősödésében rejlenek. A Jobbik nem csak politikailag/erkölcsileg a fő ellenfele a baloldalnak, hanem választásstratégiailag is.** Egyrészt mindaddig, amíg az új kormányellenes szavazatok tetemes része (eddig kb. 30-40%-a) a Jobbik felé fordul, addig a Fidesz előnye aligha hozható be (kivéve a teljes összeomlást). Másfelől a Jobbik pont ott a legerősebb, ahol a baloldalnak muszáj egyéni választókerületeket nyernie, mert ezen kerületek nélkül egyszerűen nem lesz többsége a Parlamentben.

2. A választási földrajz primátusa

A magyar választási rendszerben mindig jóval meghatározóbbak volt az egyéni választókerületek (EVK), mint a pártok listás eredménye. Így fordulhatott elő, hogy 1990-ben az MDF mindössze 3,3 százalékponttal végzett az SZDSZ előtt, mégis majdnem kétszer (1,8-szor) annyi mandátumot szerzett, illetve hogy négy évvel később az MSZP mindössze 33 százalékos eredménnyel abszolút többséget és 2,5-szer annyi mandátumot szerzett, mint (az akkori Fideszt nem számolva) csak 5,5 százalékponttal lemaradt jobboldali pártok.

Bár 1994 kivételével nem fordult elő ilyen, könnyen elképzelhető volt a régi rendszerben is, hogy egy párt a listás eredmény tekintetében igen jelentős mértékben elmarad az 50%-tól és mégis abszolút többségre tesz szert a Parlamentben. A Fidesz által végrehajtott átalakítások erre még ráerősítettek: az egyéni mandátumok súlya nőtt az összes mandátum arányában (az összes mandátum 45,6%-áról 53,3%-ára), a második forduló eltörlése pedig elvette annak a lehetőségét, hogy a listán összességében eredményesebb kisebb pártok az első forduló után összefogjanak egy nagyobb, de összességében a választók kisebbségét képviselő erővel szemben (ennek különösen 1998-ban volt nagy jelentősége, ugyanis ez volt az egyetlen alkalom, hogy az első fordulóban még első helyen végző párt elvesztette a választást).

Bár valószínűtlen volt és csak egyszer, 2002-ben következett be, de a korábbi rendszerben legalább megvolt a lehetősége annak, hogy egy párt vagy választási szövetség olyan előnyre tesz szert a listás szavazatok révén, amellyel akkor is parlamenti többséget kap, ha az egyéni választókerületek többségét elveszti. Ennek a lehetősége most már szinte csak elméleti. **A választásokat 2014 után az a párt vagy választási szövetség nyeri meg, amely az egyéni választókerületek többségét képes meghódítani.** Egyébként a választási rendszer átalakítása valószínűleg nem véletlen: a 2002-es fideszes trauma megismétlését igyekszik kivédeni, a Fidesz szavazóbázisának területi megoszlásából fakadó előnyöket kívánja kiaknázni.

Az egyéni választókerületek jelentőségének felismerése ideális esetben meghatározza a szavazók döntését is, de mindenképpen döntő hatással kell lennie a pártok választási stratégiájára nézve. A szakzsargonban az olyan választási rendszert, amelyben a parlament összetételét csak az egyéni választókerületek befolyásolják többségi választási rendszernek hívják. Bár a magyar elvileg egy vegyes, részben többségi, részben arányos választási rendszer, a lényegét tekintve többségi, mivel az egyéni választókerületeknek jóval nagyobb a jelentősége a parlament összetételében. Magyarországon szinte csak elméletileg képzelhető el, hogy egy párt nem szerzi meg az egyéni választókerületek többségét és mégis választást nyer. Ugyanakkor egy párt a listás szavazatok arányában messze elmaradhat a többségtől, sőt, az első helyezéstől is, és mégis

megnyerheti a választást, ha kellő számú egyéni választókerületet nyer. **A magyar tehát lényegében egy enyhített többségi választási rendszer, és ezek lényeges ismérve, hogy fontosabb a szavazatok földrajzi megoszlása, mint az abszolút számuk.**

„Magyarországon szinte csak elméletileg képzelhető el, hogy egy párt nem szerzi meg az egyéni választókerületek többségét és mégis választást nyer.”

Egyszerűbben fogalmazva: **sokkal többet ér egy szavazat egy olyan helyen, ahol a szavazattal egyéni mandátumot tud nyerni egy párt, mint ott, ahol erre nincs esélye** (ezt a trendet Magyarországon a győztes kompenzáció is erősítette, hiszen ezzel tovább csökkent a vesztes egyéni választókerületi jelöltekre leadott szavazatok eleve csekély kompenzációs értéke). Konkrét példával élve, a Fidesz esetében viszonylag keveset ér egy fővárosi 13. kerületi szavazat, míg a baloldalon a meghódíthatatlan csornai körzetben szerzett szavazatok csekély értékűek. Ezzel szemben sokkal többet érnek azok a szavazatok, amelyek révén egyéni választókerületeket tud nyerni egy párt.

A Fidesz szemszögéből **a választási rendszer zsenialitása épp abban rejlik, hogy azt sugallja a választók felé, hogy van jelentősége a listás szavazatnak, miközben viszonylag csekély a jelentőségük.** Más szóval lehet kisebb pártokra szavazni azok parlamentbe jutása reményében, de ez - hacsak nem osztja meg a szavazó a listás és egyéni szavazatait - minimális hatással lesz a parlament többségi összetételére. A mai helyzetben a kormánypárt sikeresen megosztja azokat az egyéni jelöltekre leadott szavazatokat is, amelyekkel a Fidesz potenciálisan leválthatóvá válhatna.

Ha parlamenti többséget akar a baloldal, akkor az egyéni választókerületek több mint felét kell megszereznie. Sőt, az egyéni választókerületek sima többsége, 54 egyéni mandátum a 106-ból csak kimagasló listás eredmény mellett lenne elegendő parlamenti többséghez, a legtöbb esetben ennél többre lesz szükség. **Ha a baloldal mondjuk 40%-os listás támogatottságot szerez, 5 százalékponttal előzi meg a Fideszt országosan és nyer 60 egyéni választókerületet a 106-ból, akkor még mindig nem lesz abszolút többsége.** Parlamenti többségre a mostani számok alapján csak egy nagyszabású, a 2014-es szintet – amikor a különbség a baloldal és a Fidesz között egy tetemes 16 százalékponttal (a határon belüli szavazatok listás arányában) csökkent 2010-hez képest - jóval meghaladó fordulat alapján lenne esélye a baloldalnak. A Fidesz helyzete ugyanis számos egyéni választókerületben rendkívül biztosnak tűnik, míg a baloldal épp az egyéni választókerületek megnyerése szempontjából nem ideális mértékben erősödik 2010 óta, azaz nem szerencsés az újonnan szerzett szavazatainak földrajzi megoszlása.

3. Fidesz: Erős bázis, előnyös földrajzi megoszlás

A Fidesz helyzete nem csak aktuálisan, a baloldal hanyatlása miatt erős, hanem tartósan, és támogatottságának regionális megoszlása már az egyéni választókerületek határainak átalakítása előtt is rendkívül előnyös volt, most nyilván még inkább az lett. A 2010-es átmeneti felívelés után a Fidesz országos támogatottsága visszaállt egy olyan "normális" szintre, amit nagyjából 12-15 éve stabilan tart a párt. Ez a stabilitás nem csak országos szinten jelenik meg (és nem is ott lényeges), hanem a megyei és egyéni választókerületek szintjén is.

Szembetűnő, hogy a Fidesz 2014-es listás eredményei az egyéni választókerületek szintjén mennyire egyeznek a 2006-os eredményeivel. Amellett, hogy országosan 1,5 százalékponttal erősebb a Fidesz, mint 2006-ban², az egyéni választókerületek kétharmadában (71-ben a 106-ból) 3 százalékponton belül, 90%-ában (95 EVK-ban) pedig 5 százalékponton belül van a Fidesz 2006-os és 2014-es eredményei közötti különbség. Hat százalékpontot meghaladó (de 7 százalékpontnál kevesebb!) különbség mindössze négy egyéni választókerületben volt, ebből háromban erősödött a Fidesz³ és egyben, Debrecen 2-es számú egyéni választókerületében gyengült.

„Szembetűnő, hogy a Fidesz 2014-es listás eredményei az egyéni választókerületek szintjén mennyire egyeznek a 2006-os eredményeivel.”

Számottevő területi gyengülés csak Zala megyében következett be, ahol a Fidesznek hatalmas előnye van minden más párthoz képest az egyéni körzetekben. Megyei szinten hasonlóan stabil a Fidesz eredménye az elmúlt 8 évben, sőt, nagyjából az elmúlt 12 évben:

1. táblázat: A Fidesz megyei listás eredményei százalékban, 2002-2014

Megye	2014	2010	2006	2002	Változás 2006-2014 (százalékpont)
Budapest	38,48%	46,32%	35,11%	31,58%	+3,37
Baranya	40,13%	54,53%	38,31%	38,59%	+1,82
Bács- Kiskun	50,21%	60,45%	49,79%	49,84%	+0,42

² A 2006-os listás eredményeket a Szigetvári Viktor és Vető Balázs által összeállított adatbázisból vettük, amely a szerzők „Átbillenteni, visszaszerezni, meghódítani” című tanulmányának alapjául szolgált. A tanulmány itt érhető el:

http://www.hazaeshaladas.hu/ftp/hesh_evk_elemzes_tordelt_v5__1_.pdf

³ Szigetszentmiklós, Hatvan és a XXI. kerület.

Békés	44,11%	53,20%	42,96%	40,98%	+1,15
Borsod- Abaúj- Zemplén	38,57%	45,87%	38,18%	37,80%	+0,39
Csongrád	41,66%	50,72%	41,83%	43,16%	-0,17
Fejér	45,89%	54,16%	42,74%	43,39%	+3,15
Győr- Moson- Sopron	51,54%	59,68%	49,00%	51,15%	+2,54
Hajdú- Bihar	46,08%	57,92%	47,70%	47,72%	-1,62
Heves	39,22%	45,78%	37,16%	36,69%	+2,06
Jász- Nagykun- Szolnok	42,37%	49,42%	39,74%	37,96%	+2,63
Komárom- Esztergom	42,16%	51,31%	37,98%	36,65%	+4,18
Nógrád	42,91%	51,84%	41,06%	39,13%	+1,85
Pest	44,75%	52,90%	42,06%	41,04%	+2,69
Somogy	44,83%	59,63%	46,74%	43,96%	-1,91
Szabolcs- Szatmár- Bereg	46,76%	53,84%	44,45%	44,99%	+2,31
Tolna	46,69%	58,68%	46,62%	44,17%	+0,07
Vas	51,82%	62,77%	50,84%	53,48	+0,98
Veszprém	46,17%	56,79%	46,71%	48,08%	-0,54
Zala	44,69%	57,21%	49,67%	49,09	-4,98
Országos	43,55%	52,73%	42,03%	41%	+1,52

Regionálisan a kormánypart leginkább az ország földrajzi közepén erősödött, köztük több olyan egyéni választókerületekben, ahol 2006-ban még többnyire egyértelműen, részben pedig szorosan alulmaradt: Komárom-Esztergomban, Fejérben, Budapest külvárosi részeiben és Pest megyének a fővárosi agglomerációhoz tartozó részében (az utóbbi leginkább választókerületi szinten látszik, bár megyei szinten is érzékelhető, de nem kiugró 2,79 százalékpontot erősödött a Fidesz). Ha a Fidesz esetében a közép-magyarországi választókerületekben a 2014-es szint az "új normális", és ezekben innentől nem gyengül az országos átlagnál nagyobb mértékben (eddig 2010-hez képest itt arányosan alacsonyabb volt a visszaesés), akkor egy megerősödő baloldallal szemben is képes lehet tartani olyan körzeteket, amelyeket 2006-ban még elvesztett.

2014-re feltehetően döntően a kormányzati kudarcok, botrányok és visszaélések miatt 560.000 szavazó vált le a Fideszről. Ami ezután maradt (43,55% a határon belül)

az ugyan nem a kemény Fidesz mag, de feltehetően jelentős részben olyan szavazókból áll, akik minimum 2002 óta folyamatosan a Fideszre szavaznak. Azért vélelmezhetjük, hogy nagyobb ez a réteg, mint a Fidesz tábor kemény magja, mert a Fidesz nem szenvedett el még akkora kudarcot, mint a szocialisták 2006 és 2010 között. A Fidesz keménymag méretét akkor tudnánk meg, ha bekövetkezne egy ilyen jellegű kudarc- és pechsorozat.

Az viszont vélelmezhető, hogy ha a Fidesz bázist hagymaként képzeljük el, akkor 2010 óta a legkülsőbb, azaz a párthoz leglazábban kötődő rétegek váltak le. Minden egyes további réteget nehezebb lesz lehámozni, különösen ahogy közeledünk ahhoz a jelentős méretű csoporthoz, amely immár legalább 12 éve kitart a kormánypárt mellett. **Ha azt nézzük tehát, hogy hol lehet a Fidesztől választókerületeket elvenni, akkor érdemes abból kiindulni, hogy ahol most fölényesen vezet, ott a kormánypárt összeomlása nélkül nem lehet ellene nyerni egyéniben, mert ott a hagyma legbelsejéig kellene előrenyomulni, márpedig az jelenleg nem reális.**

A mostani választáson az összes egyéni választókerületnek pontosan a felében, 52-ben volt a Fidesznek 20 százalékpontot meghaladó előnye a baloldal előtt.⁴ Ezek közül 31-ben 25 százalékpontnál nagyobb a Fidesz fölénye. Ilyen előnyt egy-egy választókerületben legfeljebb egy nagyon erős jelölttel vagy hatalmas erőforrás koncentrációval lehet megfordítani – ha emellett a nemzeti listás szavazatok aránya is jelentősen a baloldal irányába fordul. A legtöbb esetben viszont abból lehet kiindulni, hogy ezek a választókerületek a Fidesz totális összeomlása nélkül még azok is elérhetetlenek lesznek a baloldal számára, amelyek korábban baloldali többségűek voltak.

2. táblázat: A Fidesz előnye a baloldali Kormányváltók előtt, az egyes egyéni választókerületek listás szavazatainak arányában

Különbség (százalékpont)	30 százalékpontnál nagyobb Fidesz vezetés	25-29,99 százalékpont közötti Fidesz vezetés	20-24,99 százalékpont közötti Fidesz vezetés	15-19,99 százalékpont közötti Fidesz vezetés	10-14,99 százalékpont közötti Fidesz vezetés	9,99 százalékpont alatti Fidesz-vezetés	Fidesz vereség
Egyéni választókerületek száma (db)	14	17	21	15	12	19	8

Ezen 31 egyéni választókerület között (ahol tehát 25 százalékpontnál nagyobb a Fidesz előnye) ugyan van pár olyan körzet, ahol az MSZP 2006-ban a régi választókerületi határok alapján szoros győzelemre tudott szert tenni (például Nyírbátor, Kiskunfélegyháza vagy

⁴ Ahogy a következő fejezetben bővebben kifejtsük, azért számoltunk listás szavazatokkal az egyéni voksok helyett, mert egy hosszútávú összehasonlító elemzésnél ez megbízhatóbb képet ad egy párt esélyeiről - az egyénikben is - mint a gyakran változó egyéni jelöltek népszerűsége egy adott időpontban.

Berettyóújfalu), de az új kerületi határok alapján már a 2006-os kimagasló eredmény mellett is nyerhetetlenek lettek volna. Emellett van ebben a 31 kerületben öt, amelyekben az új határok alapján is (általában hajszálnyival) több listás szavazatot szerzett az MSZP az SZDSZ-szel együtt 2006-ban, mint a Fidesz,⁵ de jelenlegi lemaradása fényében a baloldal ezekhez sem fűzhet igazán sok reményt.

A másik 21 jelenlegi Fidesz fellegréből (ahol 2014 áprilisában 25 százalékpont alatti, de 20 százalékpontot meghaladó volt a Fidesz előnye) viszont 2006-ban még 11-ben a baloldal vezetett a listás szavazatok arányában. Amennyiben az országos listás támogatottság arányában 20 százalékpont körüli fordulat következne be – más szóval a Fidesz az országos listás szavazatok arányában elveszti a határon belül 17%-os előnyét és 3%-kal lemarad a baloldalhoz képest – az még mindig nem jelenti azt, hogy a baloldal elég egyéni mandátumot tud nyerni a parlamenti többséghez (erről bővebben lásd a keretes írást alább). **Ahhoz, hogy elég egyéni tudjon nyerni, az szükséges, hogy a baloldal megerősödése átlagon felül jelenjen meg a billegő, illetve korábban baloldali körzetekben.** Mert ha csak simán, minden egyes egyéni választókerületben 20%-kal csökkenne a különbség a Fidesz és a baloldal között - amivel a baloldal a legerősebb erővé válna - akkor azzal pont az egyéni felét nyerné el a baloldal és bár egy hajszálnyival megelőzné a Fideszt az összes mandátuma tekintetében, mégis messze elmaradna a többségtől. **Ahhoz, hogy elég mandátumot tudjon nyerni a parlamenti többséghez, a baloldalnak ott kell átlagon felül csökkentenie a különbséget a Fideszhez képest, ahol esélye van egyéni választókerületet nyerni. Márpedig eddig nem ez történt.**

---

⁵ Kisvárda, Mosonmagyaróvár és Ráckeve, amelyekben már az eredeti határok alapján is egyéni választókerületet nyert a baloldal 2006-ban, és érdekes módon Karcag, Varga Mihály körzete és a Fidesz egyik fellegréja, valamint a 2002 és 2006-ban még szintén fideszes Sárbogárd (ami 1998-ban volt utoljára baloldali). Az utóbbiakban az újrajzolt határok alapján potenciálisan lehetett volna baloldali többség 2006-ban, de ez az MDF és MIÉP szavazók döntésén is múlt volna. Más szóval nem valószínű, hogy ennek reális esélye lett volna.

Mi történne, ha...

...egyszerűen hozzáadnánk 10 százalékpontot a baloldal 2014-es egyéni választókerületi eredményeihez és levonnánk 10 százalékpontot a Fidesztől minden egyes választókerületben, ami összesen 20 százalékpontos fordulatot jelentene a baloldal irányába? Nézzük, hogy milyen győzelmi arányokat kapnánk egy ilyen, illetve hasonló forgatókönyvek mellett.

Baloldal			Fidesz			Jobbik		
	Nyert választókerületek száma	Listás arány		Nyert választókerületek száma	Listás arány		Nyert választókerületek száma	Listás arány
2014-es választások	10	26,21%	2014-es választások	96	43,55%	2014-es választások	0	20,69%
+10 százalékpont	53	36,21%	-10% százalékpont	53	33,55%	0%	0	20,69%
+9% százalékpont	46	35,21%	-9% százalékpont	59	34,55%	0%	0	20,69%

A jelenlegi számokat alapul véve a baloldal 10 százalékponttal jobb eredménye a Fidesz ugyanilyen mértékű visszaesése mellett a választókerületek felének megnyeréséhez lenne elég a baloldal számára – pedig így országosan már 3 százalékponttal megelőzné a Fideszt a listán. Egy ilyen forgatókönyv mellett a külhoni szavazatokkal együtt valószínűleg körülbelül ugyanakkora lehetne a két frakció, a baloldal nagyon messze lenne a többségtől és a Jobbik lenne a mérleg nyelve. Ha csak 9 százalékponttal lenne erősebb a baloldal és nem egész 1 százalékponttal előzné meg a 9 százalékpontot vesztő Fideszt, akkor az utóbbi 59 kerületet nyer a baloldal 46 körzetével szemben és messze a legerősebb frakció maradna, bár többség nélkül.

Ez egyébként a baloldal szempontjából egy optimista forgatókönyv. Egyrészt azért, mert a 2010 és 2014 közötti trendek alapján a baloldal több olyan helyen is átlagon alul erősödött, ahol a Fidesz pár százalékos gyengülése elegendő lehetne a fordításhoz. Másfelől azért, mert a Fideszt több egyéni választókerületben olyan stabil támogatottsággal rendelkezik, hogy nem fog egy bizonyos minimum alá esni.

Ebből annyi derül ki, hogy ha nem sikerül a baloldalnak azokra a választókerületekre összpontosítania az erősödését, amelyeket a győzelemhez szükségesek, akkor még egy nagyszabású, 20%-os fordulat sem lenne elegendő a parlamenti többséghez.

De tételezzük fel, hogy a Fidesz ugyan visszaesik 10 százalékponttal, de ebből a baloldal csak 6 százalékponttal és a Jobbik 4 százalékponttal, vagy egy másik esetben 7 illetve 3

százalékponttal profitál. Ez volt körülbelül a Fidesz veszteségének 2014-es megoszlása. Nézzük, mi történe ekkor:

Baloldal			Fidesz			Jobbik		
Hipotetikus változás 2014-hez képest	Nyert választókerületek	Listás arány	Hipotetikus változás 2014-hez képest	Nyert választókerületek	Listás arány	Hipotetikus változás 2014-hez képest	Nyert választókerületek	Listás arány
+6 százalékpont	40	32,21%	-10 százalékpont	59	33,55%	+4 százalékpont	7	24,69%
+7 százalékpont	41	33,21%	-10 százalékpont	61	33,55%	+3 százalékpont	4	23,69%

A Fidesz még mindig 59-61 egyéni mandátumot szerezne, a baloldal csak 40-41-et, a Jobbik 4-7-et. Amíg a Jobbik a kormánytól elpártolók szavazatának jelentős részét meg tudja szerezni, addig lényegében hiába erősödik a baloldal - de egyébként a Jobbik maga is - a Fidesz megnyeri a kerületek döntő többségét és a választást is.

Támogatottságának jelenlegi regionális eloszlása, valamint a Jobbik szerepének köszönhetően a Fidesz még igen jelentős országos veszteségek mellett is meg fogja tudni tartani a fölényt a választókerületek többségében. Az „oszd meg és uralkodj” elve alapján a legtöbb körzetben a legerősebb párt marad.

A helyzet azonban még ennél is borúsabb a baloldal számára. Eddig ugyanis azokról az egyéni választókerületekről beszéltünk, ahol a Fidesz előnye meghaladja a 20 százalékpontot. Ám több olyan kerület is van, ahol ugyan 20 százalékpont alatt van a különbség, de nagy valószínűséggel mégis biztos fideszes körzetek, mert nem magas mértékben, de stabilan jobboldali a többség. Nem csak az számít, hogy mekkora a többség, hanem az is, hogy mennyire erős a kötelék a szavazók és a pártjuk között. **Ahol nagyon erős a lojalitás a kormánypárt iránt, ott egy kisebb többséget is nehéz lesz megfordítani. Ilyen például a 12. kerület⁶, Debrecen I, Szekszárd, Tapolca vagy Balatonfüred⁷ ahol (bár részben csak a régi határok alapján) minimum 1998 óta mindig a jobboldal győzött.⁸**

⁶ Ide lehetett volna még sorolni a három másik klasszikus budai polgári választókerületet – az I. (amely időközben egyesült a korábban billegő 5. kerülettel), a 2., valamint a II. kerület jobboldali részét -, amelyekben a 12. kerülethez hasonlóan soha nem nyert a baloldal országgyűlési választáson, de az új választókerületi határok alapján ezek korábban nem lettek volna egyértelműen jobboldali kerületek.

⁷ Az utóbbi kettő valamikor fölényes fideszes választókerület volt, de feltehetően a *gerrymandering* miatt már nem annyira kimagaslóan fideszesek a 2006-os választásra átszámolt adatok alapján.

⁸ Ebből háromban, a 12. kerületben, Debrecen I-ben és Tapolcán az új kerületi határok alapján is győzött volna a Fidesz 2006-ban.

Amennyiben a baloldal egy következő választáson elvesztene minden, illetve majdnem minden olyan választókerületet, ahol a) 2014-ben több mint 20%-kal le volt maradva (összesen 51 egyéni választókerület) vagy b) ahol ugyan 20%-nál kisebb volt a különbség 2014-ben, de hagyományosan jobboldali körzetek és a baloldal még az országosan legerősebb, 2006-os eredménye mellett sem tudta volna hozni (további 3 választókerület) vagy nagyon billeget volna (további 9 választókerület), akkor esélye sincs választási győzelemre, nemhogy parlamenti többségre. **Az esély a győzelemre vagy a parlamenti többségre akkor nyílik meg, ha a baloldal jelentősen bele tud nyúlni ebben a körbe és meg tud fordítani jó néhányat a fent említett 63 EVK közül.**

Persze mindez csak akkor reális, ha a baloldal jól teljesít a saját korábbi fellegráiban. Azok megnyerése egy minimum követelmény, tehát a győzelemhez szükséges, de nem elégséges szint. **Jelenleg a baloldal legnagyobb kihívása, hogy a saját, korábban kiemelkedően erős választókerületeiben is felemásan, jelentős regionális eltérésekkel kezdett el visszaerősödni.** Ha nem sikerül kiegyenlíteni a teljesítményét azokban a választókerületekben, amelyekben korábban erős volt, akkor a győzelemhez vezető út legfeljebb olyan régiókon keresztül mehet, ahol a jobboldal 1994 részleges kivételével mindig erősebb volt. **A következő fejezetben tehát az vizsgáljuk, hogy milyen a baloldal helyzete azokban a régiókban, ahol korábban a többségéhez szükséges választókerületeket nyerte.**

4. Baloldal: A vidék nélkül nincs esély

A baloldal helyzetének elemzéséhez a szokványos értelmezéshez képest más kiindulópontot fogunk alkalmazni. A választási elemzések jellemzően arra összpontosítanak, hogy mi történt a baloldallal 2010 óta. Ez egy lényeges szempont, és helyenként mi is ki fogunk erre térni. Bizonyos értelemben viszont inkább arra vagyunk kíváncsiak, hogy mi *nem* történt a baloldallal az elmúlt négy évben, ugyanis ebből derül ki, hogy miért rosszabb a 2014-es eredménye, mint amilyennek látszik.

A kiindulópontunk az, hogy mi hiányzik a baloldalnak egy potenciális győzelemhez. Ha csak azt nézzük, hogy az egyes választókerületekben hány százalék pluszt szerzett a baloldal 2010 óta, akkor annyit tudunk meg, hogy mennyire sikerült megerősödni a totális vereség szintjéhez képest. Ez érdekes, de önmagában kevés információt nyújt arra vonatkozóan, hogy miképp tudna a baloldal választást nyerni. **A jelen elemzés ezért nem azt nézte, hogy mi történt a baloldallal 2010 óta, ami a teljes összeomlás szintje volt. Bár ez is érdekes, de ha nem tudjuk, hogy hova tartunk, akkor nem értelmezhető az eddig megtett út sem.**

A győzelemhez való út feltérképezéséhez érdekesebb egy korábbi győzelemmel való összehasonlítás. Ehhez a legjobb támpont a 2006-os választással történő összehasonlítás, az egyetlen 1994 óta, amelyet a baloldal az új, a Fidesz által szabott egyéni választókerületi határok alapján is *biztosan* megnyert volna.⁹ **Mi történt 2014 áprilisában az egyéni választókerületek szintjén a baloldal 2006-os eredményéhez viszonyítva? Hol sikerült ismét közelíteni a győzelmi szinthez, és főleg hol nem, és mit mond ez a baloldal esélyeiről általában?**

---

⁹ Az 1998-as választásról nincs adatunk az új kerületi határok alapján, úgyhogy nem tudjuk megállapítani, hogy hogy alakult volna a választás eredménye az új szabályok alapján. A 2002-es helyzet vitatható. Az volt ugyanis az egyetlen választás, amelyben teljesen eltért a második forduló trendje az első fordulótól. Az elsőben a baloldal nagyon jelentős előnyre tett szert, 100 EVK-ban vezetett a 176-ból és az MSZP és az SZDSZ listán 6,7%-kal előzték meg a Fidesz/MDF-t. Ez az új kerületi határok alapján is egyértelmű baloldali többséget jelentett volna. A második fordulóban viszont a Fidesz jelentősen fordított és végül 95 EVK-t nyert a baloldal 81-ével szemben. Az új, még inkább a Fidesz irányába torzító kerületi határok alapján ez az eredmény feltehetően elég lett volna egy hajszálnyi jobboldali többséghez. Mindazonáltal a két forduló alapján nem dönthető el egyszerűen, hogy ki nyerte volna a választást a jelenlegi rendszer alapján. Bár a jelen elemzésben mi is az első fordulás listás adatok alapján extrapoláltunk, az lényeges információ volt, hogy 2006-ban nem volt különbség a két forduló trendje között.

A módszertanról

Ahol nem jelezzük külön, hogy az egyéni jelöltekre leadott szavazatokról van szó, ott listás szavazatokat számoltunk és ennek alapján próbáltuk megállapítani az adott egyéni választókerület irányultságát. Ahogy alább kifejtjük, van okunk feltételezni, hogy ezek egy hosszabb távú összehasonlítás során megbízhatóbb képet adnak az adott egyéni választókerületek többségi viszonyait illetően, mint az egyéni jelölti voksok. A 2006-os listás arányok alapján abból indultunk ki, hogy egy egyéni választókerület akkor baloldali többségű, ha az MSZP és az SZDSZ listákra leadott szavazatok aránya legalább 10%-kal több volt, mint a Fideszre leadott szavazatok aránya. (Ez nem azt jelenti, hogy az összes szavazó arányában legalább 10 százalékponttal vezetett a baloldal, hanem hogy ha mondjuk 10.000 szavazatot szerzett a Fidesz, akkor legalább 11.000 volt a baloldalnak). Billegőnek minősítettük azokat az egyéni választókerületeket, ahol nem érte el a 10%-ot a baloldali fölény a Fideszhez képest, de meghaladta a két oldal közötti szavazategyenlőséget. Ahol a Fidesz ugyanannyi, vagy több szavazatot szerzett 2006-ban, mint a baloldal, azt fideszes egyéni választókerületnek minősítettük. Ezt az önkényes határvonalat azért húztuk meg, mert abból indultunk ki, hogy a Fidesznek az MDF szavazók és főleg a MIÉP-Jobbik szavazók körében nagyobb tartaléka volt az egyéni szavazatok tekintetében, mint a baloldalnak. Az biztos, hogy egy önkényesen meghúzott határvonalnál pontosabb képet adna az egyéni választókerületek mély elemzése és annak alapján történő besorolása, de mivel itt elsősorban a trendekre voltunk kíváncsiak, nem gondoljuk, hogy egy pár egyéni választókerület más kategóriába történő besorolása döntően változtatna az összképen, amely az alábbiakból kirajzolódik. Véleményünk szerint ez a besorolás inkább alul-, mint felülbecsüli a Fidesz túlsúlyát. Mivel az érvünk pont az, hogy a baloldal pozíciója gyengébb, mint látszik, ezért ha van ilyen szisztematikus hatás, akkor az nem mond ellent az itt vázolt trendnek.

A 2006-os választásokról csak listás adataink voltak, az egyéni eredményeket nem tudtuk összehasonlítani. Ennek volt előnye és hátránya, bár véleményünk szerint az előző jelentősebb. Hátrány, hogy egy pár szoros egyéni választókerület kapcsán nem tudtuk biztosan megállapítani, hogy konkrétan 2006-ban baloldali vagy jobboldali győzelem született volna-e, mivel nem tudjuk, hogy a listás szavazás mennyiben tükrözi az egyéni jelöltek népszerűségét, ezen belül főleg nem ismerjük az MDF-es és a szélsőjobbos szavazók egyéni preferenciáit. Viszont jelentős előny, hogy szemben az egyéni jelöltek népszerűségének torzító hatásával, a listás pártpreferenciák megbízhatóbb képet adnak arról, hogy az egyéni választókerület egészében, hosszútávon inkább balra vagy jobbra hajlik. Hiszen egy kiemelkedően népszerű jelölt átmenetileg hozhat olyan egyéni választókerületet, amelyben a pártja amúgy jóval kevésbé népszerű, de ha nincs az adott jelölt, akkor valószínűtlen, hogy a párt újra meg tudja nyerni azt az egyéni választókerületet. Amit egy párt listán hoz viszont, azt egy jó jelöltállítással egyéniben is képes lesz elérni. Tehát ha 10-20 éves távlatokban végzünk összehasonlítást, akkor a listás eredmények inkább érdekesebbek, mert az egyéni jelöltek nagy része ilyen távlatokban kicserélődik.

A Fidesz támogatottságának kiemelkedő stabilitása az elmúlt 10-15 évben azt sugallja, hogy a baloldal aligha tud olyan helyeken győzni, ahol 2006-ban sem tudott. Azok a választókerületek, amelyeket a baloldal a rendszerváltás óta legerősebb eredményével,¹⁰ az MSZP (43,2%) és az SZDSZ (6,5%) összesített, 49,7%-os szavazatarányával nem tudott elnyerni, azt egy "normális" választáson a jövőben sem fogja tudni. **Egy választási győzelemhez a baloldalnak hoznia kell annak a 67 egyéni választókerületnek az oroszlánrészét, amelyben az MSZP és az SZDSZ 2006-ban együtt több listás szavazatot szerzett, mint a Fidesz.** Ezek közül azonban többen is minimális volt a baloldal előnye 2006-ban, és a Fideszen kívüli jobboldali szavazóknak (az MDF szavazóinak egy része, valamint a MIÉP-Jobbik támogatói) a második fordulóban történő vélelmezhető átszavazása miatt nem lettek volna baloldaliak az új kerületi határok alapján (sem). Amellett a 2006-ban szolidabban baloldali kerületek közül is van olyan (például Gyula vagy Jászberény), ahol a baloldal jelenlegi lemaradása miatt inkább kilátástalannak tűnik a körzet visszahódítása. Ezért a 67 inkább egy elméleti szám, amelyből le kell még vonni azokat a választókerületeket, ahol az esély legfeljebb matematikai most. A reménytelen kerületek konkrét meghatározása egy másik mélyelemzést igényelne, amire itt nem kerül sor, ehelyett azonban lényeges a következtetés: Minden egyes választókerület, amit le kell vonni a 67-ből, növeli a nyomást a baloldalon a „potenciálisan baloldali” halmazban maradó körzetek hiánytalan megnyerésére.

Nézzük tehát, hogy hogy a 2014-ben hogyan alakult a baloldal eredménye azokban a választókerületekben, ahol 2006-ban erős volt.

3. táblázat: **A 106 egyéni választókerület felosztása az alapján, hogy hol sikerült a baloldalnak 2014-ben leginkább megközelítenie az MSZP és az SZDSZ közös 2006-os eredményét.**

	A 40 választókerület, ahol 2014-re a legtöbbet erősödött a baloldal 2006-os eredményéhez viszonyítva	A 40 választókerület, ahol 2014-re a legkevesebbet erősödött a baloldal 2006-os eredményéhez viszonyítva
Baloldali többségű választókerület 2006-ban	15	28
Billegő választókerület 2006-ban	6	5
Jobboldali választókerület 2006-ban	19	7

¹⁰ 1994-ben az SZDSZ nem minősült baloldalinak. Bár koalíciós partnere lett, az MSZP ellenfeleként indult és nem volt kölcsönös visszalépés.

Feltűnő, hogy annak a 40 egyéni választókerületnek, amelyben a baloldal eredménye leginkább megközelíti a 2006-os eredményt¹¹ (jelen esetben 10-20 százalékpontos lemaradásról van szó a 2006-os szinthez képest, tehát ez relatív fogalom) majdnem a fele fideszes kerület volt 2006-ban, és csak alig több mint egyharmada volt baloldali akkor. Azaz főleg a régi fideszes kerületekben erősödött 2014-ben a baloldal, a régi „szoci fellegvárakban” nemigen.

Ezzel szemben azonban azon 40 egyéni választókerület közül, amelyben a baloldal a legkevésbé erősödött 2006-hoz viszonyítva¹² 29 egyértelműen régi baloldali és 4 régi billegő. Ezekben az egyéni választókerületekben a baloldal lemaradása a 2006-hoz eredményéhez képest 25-36 százalékpont között mozog. A baloldal 2014-es kudarcra, hogy ebben a „leggyengébb eredmények” kategóriában sokkal nagyobb, majdnem kétszeres a volt baloldali (és így okvetlenül megszerzendő) kerületek aránya, mint a 40 "legsikeresebb" választókerületben.

A választókerületi adatok városi-vidéki felosztása alapján az is egyértelművé válik, hogy bár nem kizárólag, de jelentős mértékben vidéki problémáról van szó.

4. táblázat: A baloldal visszaerősödése a 2006-os szinthez a „városi” választókerületekben (azok a választókerületek, amelyek fővárosiak vagy amelyek székhelye legalább 50 ezer lakossal rendelkező város)

	A 10 legjobban vissza- erősödő választó- kerület	A 20 legjobban vissza- erősödő választó- kerület	A 40 legjobban vissza- erősödő választó- kerület	A 10 legkevésbé vissza- erősödő választó- kerület	A 20 legkevésbé vissza- erősödő választó- kerület	A 40 legkevésbé vissza- erősödő választó- kerület
Fővárosi kerület vagy min. 50 ezer lakos feletti város száma az adott kategóriában (darab)	10	15	26	1	4	11

De még ebből sem derül ki, hogy a baloldal visszaerősödése mennyire jellegzetesen városi jelenség: hiszen további öt az első 40 legjobban visszaerősödő választókerületben Pest megyei kerület. **Annak a kilenc valóban vidéki választókerületnek, amelyben a baloldal leginkább visszaerősödött a 2006-os szinthez képest, van egy politikailag igencsak releváns közös nevezője: kivétel nélkül mindegyik "csontfideszes".** Egyikben sem volt esélye a baloldalnak 2006-ban, és várhatóan a jövőben sem lesz. Más

¹¹ Részletes felsorolást lásd a 2. függelékben.

¹² Részletes felsorolást lásd az 1. függelékben.

szóval itt a visszaerősödés olyan szavazatokat jelent, amelyek a listás mandátumokba és a csekély értékű kompenzációba épülnek be, de aránylag kevés relevanciával bírnak a parlamenti többség megszerzése tekintetében.

„A kilenc vidéki egyéni választókerületnek, amelyben a baloldal leginkább visszaerősödött a 2006-os szinthez képest, van egy politikailag igencsak releváns közös nevezője: kivétel nélkül mindegyik 'csontfideszes'.”

A baloldalnak hagyományosan eleve nagyon kevés vidéki egyéni választókerületben volt többsége, de a szerepük jelentős, figyelembe véve, hogy ezek nélkül nem lehet győzni. A főváros és a megyei jogú városok választókerületeinek megnyerése nyilván okvetlenül szükséges a baloldal számára, de nem elégséges követelményei egy baloldali választási győzelemnek. Az a 33 fővárosi és megyei jogú város központtal rendelkező kerület, amelyben a baloldal 2006-ban vezetett, illetve a pár talán nyerhető billegő ebben a kategóriában, messze nem elég a győzelemhez.

Ahogy a fenti táblázatból is kiderül, a baloldal a korábbi saját "biztos" egyéni választókerületeiből különösen a budapesti kerületekben tudott jelentősen visszaerősödni a 2010-es összeomláshoz képest. Ha még egy pár százalékot erősödik a bal Budapesten és a Fidesz egy picit népszerűtlenebb lesz, akkor a baloldal 2002-höz és 2006-hoz hasonlóan letarolja Budapestet.¹³

Viszont míg a városi kerületek kapcsán indokolt az óvatos optimizmus, addig a vidékiek tekintetében jelentős borúlátásra lehet okunk. **Az új választókerületi határok alapján a baloldalnak 20 erős vidéki kerülete volt 2006-ban, ebből három Pest megyei.** Ezeken kívül van még 10 olyan vidéki választókerület (köztük négy Pest megyei), ahol az új határok mellett egy hajszállal erősebb volt az MSZP és az SZDSZ együtt 2006-ban, mint a Fidesz, tehát ahol elvileg nagyon kedvező körülmények között nyerhet, bár nyilván ezek nem mind reálisan megszerezhetőek a baloldalnak.¹⁴

A fent említett 20 hajdanán jelentős baloldali többségű (tehát nem billegő) vidéki kerületből mindössze kettőben közelítette meg a baloldal épphogy átlagon felüli

¹³ Érdekesesség e tekintetben a négy klasszikus budai EVK, amelyek az I., II. XII. kerületeket, valamint a XI. kerület jobboldali részét fedték le. Itt ugyanis a valóságban még a legjobb, 1994-es eredménye mellett sem sikerült nyernie a baloldalnak, de a Fidesz által bevezetett új határvonalak mellett a XII. kerületen kívül háromban is igen esélyes lett volna a baloldal 2006-ban.

¹⁴ Konkrétan Karcag, Balatonfüred, Veszprém, Szekszárd, Vác és Sárbogárd nem tűnnek esélyesnek a baloldal számára. Vác kivételével ezek közül mindegyik biztos fideszes EVK volt a korábbi kerületi határok alapján, de feltehetően a Fidesz úgy ítélte meg, hogy ezekben van annyi tartalék, hogy le tudnak mondani néhány polgári szavazóról "rászoruló" egyéni választókerületek javára. Valószínűleg igazuk van.

mértékben a 2006-os eredményét 2014-ben. A másik 18 elsöprő többsége, 14 kerület azon 25 közé tartozik, amelyben a baloldal a leginkább elmarad a győztes 2006-os szinttől.

A probléma különösen súlyos az ország keleti részén - ahol az MSZP korábbi vidéki fellegvárainak döntő többsége volt - hiszen ott alig van olyan választókerület, amelyben a baloldal átlagon felül erősödött volna a 2006-os szinthez képest. Érdeemes viszont megnézni, hogy az MSZP egyik volt bástyájában, Borsod-Abaúj-Zemplénben melyik az a körzet, ahol a legkevésbé van lemaradva az országos átlageredményéhez képest a baloldal? Sátoraljaújhely. **Ez csak azért érdekes, mert az új kerületi határok alapján a sátoraljaújhelyi központú az egyetlen körzet volt 2006-ban, ahol a Fidesz jobban teljesített az MSZP-nél, és ami mindenképpen megnyerhetetlen a baloldal számára.**

Összességében tehát:

- 1) **Abból a 10 egyéni választókerületből, amelyben a baloldal a 2014-es eredménye leginkább elmarad a 2006-os szinttől¹⁵:**
  - **9-ben egyértelmű baloldali többség volt 2006-ban**
  - **9 vidéki**
  - **8 keleten található**

- 2) **Abból a 20 egyéni választókerületből, amelyben a baloldal 2014-es eredménye leginkább elmarad a 2006-os szinttől:**
  - **16-ban egyértelmű, 3-ban árnyalatnyi baloldali többség volt 2006-ban**
  - **16 vidéki¹⁶**
  - **16 keleten található**

- 3) **Abból a 40 egyéni választókerületből, amelyben a baloldal 2014-es eredménye leginkább elmarad a 2006-os szinttől:**
  - **29-ben egyértelmű baloldali többség volt 2006-ban**
  - **háromban hajszálnyival több szavazatot kapott az MSZP és az SZDSZ együtt, mint a Fidesz**
  - **29 vidéki,¹⁷ 27 keleten található**

---

¹⁵ Hatvan, Ózd, Törökszentmiklós, Tiszaújváros, Nyíregyháza, Kazincbarcika, Dunaújváros, Gyöngyös, Mezőkövesd, Sárbogárd.

¹⁶ Ld. fent 14.

Az eredmények áttekintéséből két dolog derül ki. Egyfelől a tipikusan jobboldali, nyugati vidéki régiókban, ahol a baloldal még a legjobb eredmények mellett sem tudott nagyon labdába rúgni (Nyugat-Dunántúl és Bács-Kiskun) a baloldal szinte mindenütt átlagosan vagy átlagon felül erősödött vissza. Nem annyira, mint Budapesten és a legtöbb megyei jogú városban, de átlagon felül. **A parlamenti egyensúly tekintetében az erősödés a jobboldali régiókban többé-kevésbé mindhiába történt, mert itt néhány nagyvároson kívül alig van nyerhető körzet. Ezzel szemben a baloldal jelentősen el van maradva a győzelemhez szükséges szinttől a vidéki, főleg keleti fellelvárosaiban. Ez igen jelentős mértékben a Jobbik megjelenésére, és vidéki megerősödésére vezethető vissza.**

---

¹⁷ Ld. fent 14.

Az elvesztett keleti fellegvárak jelentősége a baloldali többségben

Az MSZP hagyományosan nagyon erős volt az ország keleti részében, azon belül különösen Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. A keleti megyékben aratott, részben fölényes győzelmei nélkül a baloldal sem 2002-ben, sem 2006-ban nem tudott volna választást nyerni. 2002-ben és 2006-ban is Borsod-Abaúj-Zemplénben és Heves megyében hozta az MSZP a legerősebb listás eredményeit. Csak két megye volt, ahol a baloldal 2002-ben és 2006-ban is megnyerte az összes választókerületet, Heves és Komárom-Esztergom. Nem is kell az egész keletet nézni, elég ha megnézünk öt keleti megyét, ahol 2006-ban erősen szerepelt a baloldal. Ebből kiderül, hogy ha nem alakul át radikálisan a baloldal regionális súlypontja, akkor nem lehet baloldali többség a régió megnyerése nélkül.

5. táblázat: Kritikus tömeg – baloldali választókerületek keleten

Választás éve	A baloldal parlamenti többsége	Megnyert választókerületek száma öt kiemelt keleti megyében*	Megnyert keleti-magyarországi kerületek aránya az összes baloldali kerülethez képest
2002	10 fő	26	32%
2006	35 fő	35	33%

* Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Békés

(Természetesen ezek csak az egyéni választókerületek, de a kimagasló listás eredményeknek köszönhetően különösen Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Jász-Nagykun-Szolnok megye a megyei listákon szerezhető mandátumokon keresztül is átlagon felül járultak hozzá a baloldali többséghez.)

2006-ban ugyan jobban szerepelt a baloldal országosan, és ezért jelentősen kisebb mértékben volt a keleti fellegváraknak kiszolgáltatva, mint 2002-ben, de ha ezekben nem sikerült volna részben fölényesen győznie 2006-ban, akkor a Fidesz nyerte volna azt a választást is. Mint ahogy a későbbiek is a Fidesz fogja megnyerni, ha nem sikerül a baloldalnak legalább annyira visszaerősödni itt, hogy az egyéni választókerületek nagyobb részét ismét megnyerje. Az alternatív útvonal a győzelemhez ugyanis kizárólag olyan kerületeken keresztül vezet, amelyekben körülbelül másfél évtizede döntő a Fidesz fölénye.

5. Jobbik: Nem csak ideológiai, hanem stratégiai kihívás is a baloldal számára

A Jobbikra a baloldal 2014-ig javarészt társadalmi és ideológiai problémaként tekintett. **A Jobbik eszmeiségét ugyan egyértelműen elutasította a baloldal, de stratégiai ellenfélnek egyedül a Fideszt tekintette,** szavazókért főként vagy kizárólag azzal igyekezett versenyezni. Ehhez képest az új szavazók megszerzése, valamint a győzelemhez szükséges egyéni választókerületek megnyerése tekintetében valójában a Jobbik legalább annyira stratégiai ellenfél, mint a Fidesz. Az állítást némileg finomítva: regionálisan eltérő, hogy melyik ellenfélre indokolt a leginkább összpontosítani. **A keleti vidéki egyéni választókerületekben a Jobbik a fő ellenfél,** mind a tekintetben, hogy jelenlegi szavazókat kell tőle elvenni, mind pedig a tekintetben, hogy meg kell akadályozni a Fideszről leváló szavazók Jobbikhoz történő átállását. Az utóbbi persze mindenütt igaz, de az előbbi kiemelten releváns azokban a keleti egyéni választókerületekben, ahol a baloldal korábban győzni tudott és ahol a jövőben is győznie kell, ha országosan többségre kíván szert tenni.

Régi elemzői kérdés, hogy honnan jöttek a Jobbik szavazói. Sok példa van arra, hogy elemzők pártszimpátia alapján közelítették meg a kérdést, azaz az egyik vagy másik nagy pártra tolták a felelősséget az ebben rejlő társadalmi kudarcért. Mivel a Jobbik választói bázisa feltehetően több rétegből tevődik össze - nem utolsósorban első szavazókból, akiknek nem voltak korábban mért preferenciái (2006 óta ez több mint 800.000 új potenciális szavazót jelent) -¹⁸ és emellett regionálisan sem feltétlenül egyenletes, a kérdést egyszerűen eldöntő, átfogó kijelentéseknek nincs értelme.

Annyit viszont nyugodtan ki lehet jelteni, hogy különösen az ország keleti részét figyelembe véve matematikailag is kizárt, hogy a Jobbik 20-30% körüli eredményei döntő többségben volt polgári szavazókból állnának. Ahhoz, hogy ez igaz legyen, abból kellene kiindulnunk, hogy az országos trendekkel ellentétben 2006 és 2010 között keleten jelentős tömegek hátráltak ki a Fidesz mögül (és ezeket volt MSZP szavazók kompenzálták, mivel a Fidesz közben jelentősen erősödött) és álltak át a Jobbikhoz. Ez nem reális. **Hogy részben, és egyes régiókban jelentős mértékben volt baloldali szavazók álltak át a Jobbikhoz, az biztos.**

Sőt, a baloldal szempontjából a helyzet ennél rosszabb, hiszen nem csak olyanok álltak át a Jobbikhoz, akik valamikor aktívan támogatták a baloldalt, hanem vélelmezhető, hogy sok fiatalból nem lett baloldali szavazó, mert megjelent a Jobbik, mint alternatíva. Azt sokan magától értetődőnek tekintik, hogy a fiatalok kimagasló arányban támogatják a Jobbikot,

¹⁸ <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html>

miközben ebben a körben a szocialisták örülhetnek, ha simán veszik az 5%-os küszöböt.¹⁹ De ha nem jelent volna meg a Jobbik, korántsem lenne egyértelmű, hogy nincs fiatal baloldali szavazó. Bár a jobboldal korábban is előnyt élvezett a fiatalok körében, **a demográfiai, szociális és környezeti meghatározottságok okán 2006-ig abból lehetett kiindulni, hogy a fiatalok egy nem elhanyagolható része a baloldal felé fog tendálni.** Ezek fontos szerepet játszottak abban, hogy a baloldal meg tudta őrizni váltópárti jellegét, hogy egyensúlyban maradt a Fideszrel országosan és az egyéni választókerületek szintjén is. Ez a lehetőség a Jobbik megerősödésével egyelőre többnyire megszűnt.

A Jobbik szavazótáborának egy része értelemszerűen nem megnyerhető a baloldal által. Ide tartozik a szélsőjobboldali keménymag, valamint azok, akik nem annyira kritikusak a kormánnyal szemben és a másodlagos preferenciájuk a Fidesz, tehát a Jobbiktól történő leválás esetén a kormánypártra szavaznának. **Ahol viszont nagyon tetemes, 25-30% közötti eredményeket ért el a Jobbik, ott feltételezhető, hogy ebben már sok olyan szavazó is szerepel, akik bár csalódtak a kormányban, de mind a Jobbikhoz, mind a szélsőjobboldali ideológiához lazán kötődnek és inkább pragmatikus megfontolásból, például a baloldal hitelvesztése miatt döntöttek a szélsőjobb mellett.**

A Jobbik számos olyan egyéni választókerületben tett szert kimagasló szavazatarányokra - gyakran jelentősen lehaladva a baloldalt - ahol korábban az MSZP a legjobb eredményeit érte el. Mint korábban említettük, abból a **40 egyéni választókerületből, ahol a baloldal eredménye leginkább elmarad a 2006-os szinttől, 27 keleten található.** A fennmaradó 13 közép-dunántúli és közép-magyarországi egyéni választókerület között mindössze egy van, ahol a baloldal jelöltje a Jobbik mögött végzett.²⁰ **Ezzel szemben a 20 keleti közül mindössze négyben volt erősebb a baloldal jelöltje, általában minimális különbséggel.**²¹

A baloldali jelöltek részben jelentős, néhány esetben 10 százalékpontot meghaladó lemaradása a jobbikos jelöltekhez képest a keleti egyéni választókerületek elsöprő többségére jellemző. Összesen 14 olyan keleti egyéni választókerület van, amelyben 2006-ban baloldali többség volt a listás szavazatok arányában, de 2014-ben az Összefogás jelöltjei lemaradtak a Jobbikhoz képest. **Ezzel szemben alig vannak olyan körzetek, amelyekben (legalább) a Jobbikot sikerült megelőznie a baloldalnak, és ezek is inkább nagyvárosi egyéni választókerületek, például Miskolc, Szolnok, Salgótarján.**

¹⁹ http://www.tarki.hu/hu/news/2013/kitekint/20131118_fidesz.html

²⁰ Sárbogárd, bár ott igen jelentős, 14%-os lemaradással.

²¹ Miskolc 2. választókerületében, Orosházán, Salgótarjánban és Gyulán. Az előző kettőben mindössze 1 százalékpontnyi volt csak a különbség.

Lényeges különbség az ország keleti és többi része között, hogy **Közép- és Nyugat-Magyarországon nincs egyetlen olyan egyéni választókerület sem, ahol 2006-ban a baloldal egyértelműen vezetett a Fidesz előtt** (tehát biztos baloldali körzet) és **2014-ben a harmadik helyen áll a Jobbik mögött**. Mindössze három potenciálisan billegő egyéni választókerület van az ország keleti részén kívül, ahol az MSZP és az SZDSZ együttes listás szavazatai egy hajszállal előzték meg a Fideszt 2006-ban, de most el voltak maradva a Kormányváltók jelöltjei a Jobbik jelöltjeihez képest.²² **Az a jelenség, hogy a 2006-os MSZP-s fellegrákokban a baloldal harmadik helyre szorult, teljesen keleti jellegzetesség.**

„Az a jelenség, hogy a 2006-os MSZP-s fellegrákokban a baloldal harmadik helyre szorult, teljesen keleti jellegzetesség.”

A Jobbik előtörésének hatása a baloldali szavazatokra még nyilvánvalóbb az önkormányzati választásokon. 2006-ban már a megszorítások és az őszi beszéd jegyében telt az önkormányzati választás, de a Jobbik még nem volt sehhol. Bár az MSZP mesze nem volt még a mélypontján, de a Republikon összesítése szerint már 15,6 százalékponttal le volt maradva a Fidesz-KDNP-hez képest.²³ **2006 októberében még egyértelműen jelen volt a 10 ezer alatti településeken, ahol a kb. félmillió szavazatával valamivel több mint a felét hozta a Fidesz eredményének.** A saját országos átlagához képest Északkelet-Magyarországon különösen erős volt a 10 ezer fő alatti településeken. Részben ennek köszönhetően Hevesben még sikerült egy döntetlent kihozni a megyei közgyűlésben (Budapesten kívül ez volt az egyetlen olyan megye, ahol a Fidesz nem tudott győzni 2006-ban) és Borsod-Abaúj-Zemplénben még közel voltak a szocialisták a döntetlenhez. **2010-re viszont mindez eltűnt, a Jobbik jóval megelőzte az MSZP-t a 10 ezer alatti településeken és a szocialisták a régi vidéki fellegrákokban is megsemmisültek.**²⁴

Márpedig fontos figyelembe venni, hogy a pártok szempontjából a vidéki szavazatok sem egyenlőnek teremtettek: azok a vidéki körzetek, ahol a Jobbik rendszerint kimagaslóan erős, gyakran pont azok közé tartoznak, amelyekre a baloldalnak leginkább szüksége lenne, abból kiindulva, hogy erős fideszes bástyákat valószínűleg nem fog tudni meghódítani.

A 2014-es választás keretében sok szó esett arról, hogy a Jobbik nyugaton is jelentősen meg tudott erősödni és már nem lehet pusztán egy keleti regionális pártnak minősíteni. Ez igaz, de ennek ellenére ez még messze nem ért el olyan szintet, amely a baloldal számára akár megközelítőleg akkora kihívást jelentene, mint a Jobbik keleti

²² Nagykanizsa (-1,25 százalékponttal a Jobbik mögött), Monor (-3,9 százalékpont és Sárbogárd (-14% százalékpont). Sárbogárd viszont valószínűleg az MSZP és SZDSZ 2006-os hajszállyal listás előnyére ellenére sem minősíthető billegő választókerületnek.

²³ http://www.republikon.hu/upload/5000026/elemzes_onkval_meres.pdf

²⁴ http://valasztas.hu/hu/onkval2010/471/471_0_index.html

ereje. A fenti említett három, 2006-ban billegő (azaz nagyon enyhén MSZP-SZDSZ többségű) választókerületen (Nagykanizsa, Monor, Sárbogárd) kívül még nyolc nem keleti körzetben előzte meg a Jobbik a Kormányváltókat, de **ezek kivétel nélkül biztos fideszes kerületek, azaz a baloldal szempontjából ez stratégiaileg kevésbé aggasztó jelenség.**

Mindez nem jelenti azt, hogy Közép- vagy Nyugat-Magyarországon nem kihívás a Jobbik a baloldal számára a többnyire jellemző 15%-25%-os eredményeivel, pusztán azért, mert a baloldal számára releváns kerületekben 2-3 kivételtől eltekintve mind a harmadik helyen szerepelt. De ez egy más stratégiai helyzet, mint keleten. Persze ennek nem csak az az oka, hogy a Jobbik gyengébb Nyugat-Magyarországon, mint Kelet-Magyarországon, hanem az is, hogy a baloldal is hagyományosan jóval gyengébb az ország nyugati részében, és erős bástyái leginkább a nagyvárosokhoz kapcsolódó egyéni választókerületek voltak.

Itt nagy valószínűséggel inkább megáll az eddig uralkodó felfogás, miszerint a Fidesz a fő stratégiai ellenfél a baloldal számára az új szavazatok megnyerhetősége tekintetében is. Ez már jól látszott abban a 10 egyéni választókerületben is, ahol a baloldal nyert 2014-ben: mindössze egyben, a miskolciban szerepelt a Jobbik az országos átlageredménye felett. Ha igaz a fenti hipotézis, miszerint a Jobbik legsikeresebb körzeteiben számos, a párthoz és a jobboldalhoz is lazán kötődő szavazó támogatására tett szert, akkor ez az jelenti, hogy elvileg leginkább keleten tud a baloldal ebben a körben több támogatót nyerni.

A jó hír a baloldal szempontjából, hogy a volt keleti fellegráiban a Fidesz nem erősödött meg olyan tartósan vagy oly mértékben, hogy verhetetlenné vált volna. De a baloldal jelentősen meggyengült. Az érintett egyéni választókerületek leginkább háromosztatúak, azaz ugyan többnyire a Fidesz vezet, de jellemzően 40% alatti vagy azt alig meghaladó eredménnyel. Ezek messze elmaradnak a Fidesz „klasszikus” fellegráiban elért eredményeitől. **A baloldalnak tehát nem muszáj visszaerősödni a régi, gyakran 50%-os, illetve a körüli szintre a volt keleti fellegráiban ahhoz, hogy megint vissza tudja nyerni azokat a keleti választókerületeket, amelyeket korábban hozni tudott.** De az lényeges, hogy a kormánypártól lemorzsolódó szavazatokat nem engedheti át a Jobbiknak, mint eddig, sőt: ha nem sikerül belenyúlnia a Jobbik keleti bázisába, akkor kilátástalan, hogy egy parlamenti többséghez elegendő számú egyéni választókerületi győzelmet tudjon aratni. **A Fidesz tehát elvileg hosszútávon verhető maradt keleten, de ha nem omlik össze a kormánypárt, akkor csakis a Jobbik szavazók egy részének megnyerésével, illetve különösen annak megakadályozásával, hogy a Fideszből kiábrándulók a Jobbikhoz fordulnak.**

Épp ezért a Fidesznek a Jobbik egy dupla védőhálót jelent. Egyfelől ha a kormánytól elforduló szavazók mintegy fele-fele arányban oszlanak meg két egymással szembenálló ellenzéki erő között, akkor a Fidesz jelenlegi pufferre az egyéni választókerületekben jóval többet ér. Ha a Fidesz mondjuk 50%-30% arányban vezet egy adott egyéni választókerületben

a baloldal előtt, akkor egy 10 százalékpontnyi visszaesés elegendő az egyéni választókerület megfordításához - ha az mind a baloldalnál köt ki. Ha viszont egyenlő arányban osztozik a baloldal és a Jobbik a Fidesztől elpártoló szavazókból, akkor a Fidesznek minimum 13,4 százalékpontnyi szavazatcsökkenést kell elszenvednie az adott egyéni választókerület elvesztéséhez, tehát több mint egyharmaddal nőtt a puffer. Ez jelentős különbség. Több egyéni választókerületben már 2010-ben is csak annak köszönhetően tudott nyerni a Fidesz, hogy egyik ellenzéki erő sem volt képes monopolizálni a Fidesz-ellen mozduló új szavazókat.

Ha mindez nem elég és a Fidesz mégis elvesztené a parlamenti többségét, akkor életbe lép a Jobbik védőháló szerepének másik verziója, mint **koalíciós partner vagy egy fideszes kisebbségi kormány külső támogatója**. Ha igaz a vélelmezés, miszerint a Jobbik szavazókat és parlamenti helyeket is elvesz a baloldal elől, akkor a jelentős támogatottsága ellenére a Jobbik sokkal inkább segítséget jelent a Fidesz szemszögéből, mint konkurenciát. **A centrális erőter hosszú távú fenntarthatósága jelentős mértékben múlik azon, hogy a Jobbik meg tud-e maradni közepes méretű pártnak és a Fidesz ennek révén tartósan meg tudja-e osztani az ellenzékét.**

Egyértelmű, hogy téves az olykor hangoztatott vélekedés, miszerint a Fidesznek is probléma a Jobbik létezése. Ellenkezőleg, egyelőre szinte pusztán haszon, és amíg a Jobbik közepes méretű párt marad, addig ez nem fog megváltozni. Nem véletlen, hogy a Fidesz a 2014-es európai parlamenti választások előtti időszakig nem támadta erélyesen a Jobbikot, kampányt pedig végképp nem folytatott ellene. **2014 májusában is csak annyi „ütést kapott” a Jobbik, hogy ne tudjon túlságosan megerősödni.** Ha a Fidesznek érdekében állna a Jobbik támogatottságának csökkentése, akkor sokkal keményebben menne neki.

Nyilvánvalóan a kormánypárt szemszögéből is van kockázata annak, hogy a Jobbikot amúgy hagyják kibontakozni. Elvileg nem zárható ki, hogy a Jobbik akár országosan, akár egyes, a Fidesz számára kritikus régiókban olyan méretűvé növi ki magát, ami már gondot jelenthet a jelenlegi kormánypártnak is. Emellett az is valószínű, hogy vannak olyan kormánypárti szavazók, akik könnyebben fordítanak hátat a Fidesznek abban a tudatban, hogy van "nemzeti" alternatíva. De a Jobbik nagyszabású térnyerése a Fidesz fellegetváraiban nem valószínű forgatókönyv, mivel a hagyományos polgári régiók nem hajlanak annyira a szélsőséges pártok felé és ott nem annyira relevánsak azok a témák, amelyek a Jobbik fő gumicsontjai. Országosan pedig egy másik problémába is ütközik a szélsőséges párt. Ahogy a Jobbik blokkolja a baloldal váltópárti szerephez szükséges megerősödését, úgy ez fordítva is igaz: különösen a városokban a baloldal is elzárja az utat a Jobbik aránytalan megerősödése előtt. Amíg az egyik szereplő nem tör ki ebből a patthelyzetből, addig csak a harmadik erő, a Fidesz tud győzni.

Ám ha mégis sor kerülne a Jobbik aránytalan megerősödésére, akkor arra lehet számítani, hogy a Fidesz erélyes kampánya mellett látnánk egy sor olyan jól időzített jobbikos botrányt,

amelyek a baloldalt rendszeresen visszahúzzák választások előtt. A Jobbik a Kovács Béla kémbostrányt már pont ebben a keretben értelmezi, és talán igaza van - és ez független attól, hogy Kovács Béla kém-e vagy sem, itt a bostrány időzítése a kérdés.

A kormánypárt a Jobbikot és a baloldalt lényegében egy mérleghintának képzele: ha az egyik túl magasra megy, akkor a Fidesz egy bostrány formájában a másik irányába billenti az egyensúlyt. Ha reálisan abból indul ki a kormánypárt, hogy mindig lesznek elégedetlenek, és hogy átmenetileg ez az érzés akár sok szavazót is elérhet, akkor a lényeges stratégiai megfontolás nem az, hogy mindenáron kapaszkodni kell minden egyes szavazóba. Néha az objektív körülmények még a legjobb kampány és médiadominancia mellett is lehetetlenné teszik, hogy az összes korábbi szavazó megszólítható, illetve megtartható legyen. A taktikai arzenál megfelelő használata mellett azonban arra inkább befolyást tud gyakorolni a kormánypárt, hogy egyik ellenzéki párt se tudja monopolizálni a kiábrándulókat. Márpedig a választási rendszer tükrében, az egyéni választókerületek elnyerésének stratégiai szerepe miatt csak úgy válna legyőzhetővé a Fidesz.

Abból viszont, hogy a Fidesz stratégiai helyzetének megőrzéséhez elengedhetetlen egy stabil, bár nem túl erős Jobbik, a baloldal számára egyértelműen következik, hogy az ő stratégiai helyzete pont az ellenkezőjét diktálja: a Fidesz nem győzhető le a Jobbik jelentős mértékű leszorítása nélkül, főleg azokban a régiókban, ahol döntő mértékben ezen múlhat a baloldal által hozható egyéni választókerületek megnyerése.

Nem véletlen, hogy a kommunikációjukban mind a Jobbik, mind a baloldal vezető szereplői arra hivatkoznak, hogy ők az ellenzék vezető erői. Mindnyájan tisztábban vannak azzal, hogy a saját keménymagjukon kívül vannak jelentős szavazói rétegek, akik nem ideológiai alapon döntenek, hanem a szavazatuk várható hatására összpontosítva. Egy permanens ellenzéki erőt nem támogatnának, de a kormány valódi kihívóját, az ellenzék „vezető” erejét viszont igen. Ezért hosszútávon kardinális kérdés a baloldali erők számára, hogy meggyőzzék a választókat: a leginkább/kizárólag ők képesek a váltópárti szerepre.

Ha elfogadjuk, hogy a Fidesz szemszögéből elsősorban nem ellenfél a Jobbik, hanem egy többnyire hasznos, sőt, kulcsfontosságú eszköz, akkor ennek kapcsán viszont sebezhetővé válhat a szélsőjobboldali párt. Ahogy korábban kifejtettük, a kiindulópont a baloldal szemszögéből az, hogy a leginkább a Jobbikhoz lazán kötődő, a szélsőjobboldal mellett ideológiailag nem elkötelezett, a kormánnyal szemben kritikus és „pragmatikus” szavazókat kell vissza-, illetve elnyernie. Ezen szavazók számára viszont kritikus kérdés lehet, hogy a Jobbik támogatása legalábbis hatását tekintve közvetetten a Fideszt erősíti-e vagy sem.

Nagyjából mindenki, **elemzők és szavazók egyaránt abból indulnak ki, hogy ha a Fidesz elvesztené a többségét, akkor megpróbálna a Jobbikkal együtt kormányozni, akár koalícióban, akár a Jobbik által támogatott kisebbségi kormánnyal.** Bár konkrét szándéknyilatkozatok híján nyilván nem tudhatjuk biztosan, hogy

ez valóban így lenne-e (egyik félnek sem áll érdekében erről idő előtt nyilatkozni), de a közvélekedés irányvonala a politikai kommunikációban lefordítható arra, hogy a Jobbikra adott szavazattal nem váltható le a kormány. Amennyiben egyszer lesz egy valóban kormányváltó hangulat, ahogy 2014-ben egyértelműen nem volt, akkor **döntő kérdés lesz, hogy a Jobbik irányába hajló, de kormányváltást kívánó szavazók felfogása szerint a Jobbikra adott szavazatok a Fidesz-kormány helyben maradását eredményezik-e.**

A baloldal szemszögéből tehát a kihívás az, hogy meg kell meggyőznie ezt a Jobbik keménymagon kívüli réteget, **hogy a Jobbik valójában nem alternatíva a Fidesszel szemben, hanem annak „folytatása más eszközökkel”, más hangsúlyokkal.**

A Jobbik a saját konstruktív ellenzéki szerepfelfogásával is ráerősít erre a benyomásra. A Jobbik a kezdetektől fogva jóval magasabb arányban támogatta a kormány előterjesztéseit, mint a többi ellenzéki frakció²⁵ és több igen vitatható és népszerűtlen intézkedés kapcsán is – például Paks vagy a baltás gyilkos de facto szabadlábra helyezése – a kormány mellé állt. Vona Gábor helyenként maga is elismerte, hogy a kormány bizonyos kérdésekben azt a politikát folytatja, amit a Jobbik is csinálna, ha hatalmon lenne.

Ennek oka nem feltétlenül az, hogy a Jobbik keresi a kormányközelséget, hanem több esetben inkább az, hogy **a kormány bizonyos kérdésekben tudatosan a Jobbik álláspontjának is megfelelő döntést hoz** (nem utolsósorban olyan, a szélsőjobbot érintő jelképes kérdésekben, amelyek a Fidesz saját szélsőjobboldali bázisának megtartásához, illetve mozgósításához szükségesek), illetve hogy óhatatlanul vannak ideológiai átfedések a két párt elképzelései között. Ez viszont támadási felület, hiszen ennek kapcsán is felvethető, hogy mennyire nyújt valódi alternatívát a Jobbik a Fideszhez képest.

A 2014-es önkormányzati választás eredménye potenciálisan növelheti a Jobbikra nehezedő nyomást e téren, és e formában segítheti a baloldalt. Elképzelhető ugyanis, hogy egyes megyei közgyűlésekben nem lesz Fidesz-többség és ezáltal immár nem csak a leglokálisabb testületekben, hanem területi szinten is sor kerül Fidesz-Jobbik együttműködésre. **Minél több helyen kényszerül a Jobbik kínos kompromisszumokra a kormánypárttal, és minél több helyen marad a baloldal a Fidesz egyetlen valódi ellenzéke, annál inkább fogja tudni hangsúlyozni, hogy a Jobbik nem alternatíva Fideszhez képest, legfeljebb árnyalatnyi különbséget jelent.**

---

²⁵ http://tenytar.hu/elemzes/jobbik_ofelsege_ellenzeke#.U3kPXtj_sll

6. Összegzés

A 2014-es országgyűlési választási eredmény részletes elemzése alapján az állapítható meg, hogy a baloldal stratégiai szemszögéből három nagy részre bontható az ország. Egy, nagyjából nyugati és vidéki részre, ahol a Fidesz túlsúlya megdönthetetlen. Itt a baloldal ugyan átlagon felül erősödött vissza a 2006-os szintre, de ennek nincs jelentősége, mert egyéni választókerületet nem nyerhet itt. Egy olyan, döntően fővárosi és megyei jogú városi részre, ahol a baloldal elkezdte visszanyerni régi erejét és ahol bizakodó lehet a hosszú távú kilátásait illetően - amennyiben országosan megerősödik, ezeket a választókerületeket fogja tudni hozni. A harmadik régió a legproblémásabb. Azok a döntően keleti választókerületek, ahol a baloldal korábban erős volt, de most a Jobbik megerősödése miatt nem tud nyerni. Az utóbbi a döntő jelentőségű a baloldal számára, mert e nélkül a régió nélkül nem lesz baloldali parlamenti többség, de egyúttal itt látszik egyelőre a legkevesebb jelene annak, hogy a baloldal képes lenne visszanyerni a korábbi „biztos” körzeteit, amelyek megalapozták a váltópárti státuszát. Ebben a régióban viszont nem az országos viszonylatban inkább gyengén teljesítő Fidesz, hanem a Jobbik a baloldal újbóli megerősödésének fő stratégiai akadály.

A baloldal csak akkor fog tudni győzni a jövőben, ha a Fidesz a szocialisták 2006 és 2010 közötti összeomlásához hasonló bukást produkál, vagy ha képes lesz a Jobbikot legyőzni a keleti fellegvárakban. Ha az első bekövetkezik, az elsősorban nem a baloldal sikeres stratégiáján és meggyőző kommunikációján fog múlni, hanem a Fideszen vagy azon kívül álló tényezőkön, mint amilyen például a nemzetközi gazdasági környezet. Egy inkább reális, szoros verseny esetén a Jobbik sokkal nagyobb akadályt jelent a baloldalnak, mint ami az eredmények országos összesítéséből kitűnik. Egyfelől azért, mert már a jelenlegi helyzetben is sok helyen elvesz a baloldaltól a valóban fontos választókerületek megnyeréséhez szükséges szavazatokat. Másfelől azért, mert eddig a Jobbik az újonnan a kormány ellen forduló szavazók tekintélyes részét is meg tudta szerezni. A baloldalnak nem lesz könnyű kitörni ebből a helyzetből. Külön akadályt jelent számára, hogy ugyan a Fidesz eredménye a 2010-es kiugrástól eltekintve nagyjából stabil maradt 2006 óta, de az országosan kismértékű növekedés pont olyan helyeken következett be, ahol egy pár százalék plusz kiemelten releváns lehet a baloldal választókerületi győzelmeinek megakadályozásában.

Ám ha a baloldal nem lesz képes a hajdani keleti fellegváraiban az inkább jellemző harmadik, esetenként második helyről az elsőre kerülni, akkor a Fidesz

összeomlása nélküli forgatókönyv mellett a parlamenti többséget csak több olyan kerületek megnyerésével tudná elméletileg megvalósítani, ahol legalább 20 éve, 1994 óta nem veszett az ún. polgári jobboldal. Ennek minimális az esélye.

Azaz a következő időszakban minimálisan egyes régiókban a Jobbik a baloldal fő stratégiai ellenfele, és nem a Fidesz.

Függelék I.

A 40 választókerület, ahol a listás szavazatok arányában a baloldal leginkább elmarad a 2006-os eredményétől*:

Választókerület	Körzetközpont	MSZP/SZDSZ szavazatok száma a Fidesz szavazatainak százalékában, 2006	A különbség a baloldal 2006-os (MSZP/SZDSZ) és 2014-es (Kormányváltók) szavazati arányaiban (százalékpont)
Heves megye 3. vk.	Hatvan	180%	-36,12
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 3. vk.	Ózd	180%	-34,57
Jász-Nagykun-Szolnok megye 4. vk.	Törökszentmiklós	150%	-33,45
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 6. vk.	Tiszaújváros	145%	-32,51
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2. vk.	Nyíregyháza	141%	-32,19
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 4. vk.	Sajószentpéter/Kazincbarcika	163%	-31,85
Fejér megye 4. vk.	Dunaújváros	185%	-30,63
Heves megye 2. vk.	Gyöngyös	145%	-30,61
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 7. vk.	Mezőkövesd	114%	-30,60
Fejér megye 5. vk.	Sárbogárd	102%	-30,41
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 3. vk.	Kisvárd	111%	-30,04
Jász-Nagykun-Szolnok megye 2. vk.	Jászberény	121%	-30,02
Jász-Nagykun-Szolnok megye 3. vk.	Karcag	104%	-29,97
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 1. vk.	Miskolc	167%	-29,23
Hajdú-Bihar megye 6. vk.	Hajdúböszörmény	100%	-28,66
Borsod-Abaúj-Zemplén megye 2. vk.	Miskolc	174%	-28,38
Pest megye 8. vk.	Szigetszentmiklós	177%	-28,29
Komárom-Esztergom	Tatabánya	185%	-28,10

megye 1. vk.			
Békés megye 4. vk.	Orosháza	129%	-28,07
Hajdú-Bihar megye 5. vk.	Hajdúszoboszló	109%	-28,03
Komárom-Esztergom megye 3. vk.	Kisbér	133%	-28,02
Baranya megye 2. vk.	Pécs	177%	-27,70
Baranya megye 4. vk.	Szigetvár	130%	-27,57
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 6. vk.	Nyírbátor	97%	-27,46
Hajdú-Bihar megye 4. vk.	Berettyóújfalu	0%	-27,35
Budapest 17. vk.	XXI. kerület	221%	-26,92
Nógrád megye 1. vk.	Salgótarján	163%	-26,75
Békés megye 3. vk.	Gyula	117%	-26,73
Baranya megye 1. vk.	Pécs	175%	-26,63
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 5. vk.	Mátészalka	90%	-26,53
Jász-Nagykun-Szolnok megye 1. vk.	Szolnok	151%	-26,26
Pest megye 7. vk.	Vecsés	143%	-26,22
Hajdú-Bihar megye 3. vk.	Debrecen	86%	-26,21
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 4. vk.	Vásárosnamény	81%	-25,89
Pest megye 10. vk.	Monor	106%	-25,73
Komárom-Esztergom megye 2. vk.	Esztergom	127%	-25,72
Csongrád megye 3. vk.	Szentes	98%	-25,70
Pest megye 12. vk.	Cegléd	99%	-25,33
Heves megye 1. vk.	Eger	123%	-25,32
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 1. vk.	Nyíregyháza	158%	-25,20

* Minden adat az új kerületi határok alapján lett számolva.

Függelék 2.

A 40 választókerület, ahol a listás szavazatok arányában a baloldal leginkább közelít a 2006-os eredményéhez*:

Választókerület	Körzetközpont	MSZP/SZDSZ szavazatok száma a Fidesz szavazatainak százalékában, 2006	A különbség a baloldal 2006-os (MSZP/SZDSZ) és 2014-es (Kormányváltók) szavazati arányaiban (százalékpont)
Pest megye 4. vk.	Vác	102%	-22,05
Tolna megye 1. vk.	Szekszárd	105%	-21,96
Pest megye 5. vk.	Dunakeszi	138%	-21,94
Fejér megye 1. vk.	Székesfehérvár	126%	-21,74
Nógrád megye 2. vk.	Balassagyarmat	88%	-21,73
Bács-Kiskun megye 2. vk.	Kecskemét	90%	-21,42
Békés megye 1. vk.	Békéscsaba	112%	-21,18
Somogy megye 4. vk.	Siófok	98%	-21,15
Pest megye 1. vk.	Érd	130%	-21,08
Bács-Kiskun megye 3. vk.	Kiskőrös	82%	-20,87
Győr-Moson-Sopron megye 2. vk.	Győr	82%	-20,69
Veszprém megye 1. vk.	Veszprém	108%	-20,49
Veszprém megye 4. vk.	Pápa	78%	-20,43
Vas megye 3. vk.	Körmend	65%	-20,37
Győr-Moson-Sopron megye 1. vk.	Győr	107%	-20,36
Budapest 6. vk.	VIII. kerület	158%	-20,19
Veszprém megye 3. vk.	Tapolca	96%	-19,89
Bács-Kiskun megye 6. vk.	Baja	89%	-19,78
Csongrád megye 1. vk.	Szeged	164%	-19,71
Bács-Kiskun megye 1. vk.	Kecskemét	74%	-19,54
Győr-Moson-Sopron megye 3. vk.	Csorna	62%	-19,25
Vas megye 1. vk. _15	Szombathely	109%	-19,19
Pest megye 3. vk.	Szentendre	100%	-18,73
Vas megye 2. vk.	Sárvár	74%	-18,72

Győr-Moson-Sopron megye 4. vk.	Sopron	84%	-18,48
Budapest 10. vk.	III. kerület	165%	-18,40
Budapest 5. vk.	VII. kerület	159%	-18,37
Pest megye 2. vk.	Budaörs	105%	-18,28
Zala megye 2. vk.	Keszthely	70%	-18,25
Budapest 8. vk.	XIV. kerület	169%	-18,18
Budapest 7. vk.	XIII. kerület	219%	-17,58
Zala megye 1. vk.	Zalaegerszeg	82%	-17,58
Budapest 13. vk.	XVI. kerület	142%	-17,48
Budapest 18. vk.	XXII. kerület	133%	-16,80
Budapest 1. vk.	V. kerület	122%	-16,66
Hajdú-Bihar megye 2. vk.	Debrecen	78%	-16,34
Hajdú-Bihar megye 1. vk.	Debrecen	84%	-15,78
Budapest 2. vk.	XI. kerület	126%	-15,18
Budapest 4. vk.	II. kerület	125%	-14,22
Budapest 3. vk.	XII. kerület	98%	-10,93

* Minden adat az új kerületi határok alapján lett számolva.

Policy Solutions
Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet

Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 4-748-748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

